

1.03 Kratki znanstveni prispevek

UDK 394(497.434Drašiči)(091)

Prejeto: 29. 4. 2010

Andrej Dular

mag. etnologije, muzejski svetnik, Slovenski etnografski muzej, Metelkova 2, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: Andrej.Dular@etno-muzej.si

Nekaj na novo odkritih pisnih dokumentov soseske Drašiči v Beli krajini

IZVLEČEK

Pri obnovitvenih delih na podružnični cerkvi sv. Petra v Drašičih so v zakristijski omari našli nekaj pisnih dokumentov iz prve polovice 20. stoletja. Številni računi, potrdila, blagajniški zapisi, sezname plačnikov in blagajniška zaključna računa za leta med drugo svetovno vojno se nanašajo na gospodarjenje oziroma upravljanje soseske (vaške skupnosti) Drašiči z vaško cerkvijo, ki je podružnica metliške župnije. Ti dokumenti in po 2. svetovni vojni zapisana pravila vaške skupnosti Drašiči nam govorijo o načinu delovanju in organiziranosti soseske kot posebne oblike vaške samouprave. Ta je temeljila na skupnem ekonomskem interesu gospodarjev iz Drašičev in iz sosednje vasi Krmačina, ki so bili združeni pod isto podružnično cerkev.

KLJUČNE BESEDE

soseska, vaška samouprava, podružnična cerkev, soseska klet, družbena kultura, dokumenti, Bela krajina

ABSTRACT

A FEW NEWLY DISCOVERED WRITTEN DOCUMENTS FROM THE DRAŠIČI COMMUNE IN WHITE CARNIOLA

During the restoration of the succursal Church of St. Peter in Drašiči, a few written documents dating back to the first half of the 20th century were discovered in the sacristy cabinet. Many invoices, receipts, bills, lists of payers and two final accounts for the years during World War II relate to the administration of the commune (village community) of Drašiči and its church, which belonged to the Metlika parish. The discovered documents, as well as regulations on the Drašiči village community dating back to the years after World War II, reveal the functioning and organisation of the commune as a special form of village self-governance. The latter was based on the common economic interests pursued by the heads of households from Drašiči and the neighbouring village of Krmačina, both belonging to the same succursal church.

KEY WORDS

commune, village self-governance, succursal church, communal cellar, social culture, documents, White Carniola

V začetku leta 2009, ko sem se mudil v Drašičih, mi je domačin Jože Stariha omenil, da so pri obnovi vaške podružnične cerkve sv. Petra v stari zakristijski omari našli nekaj pisnih dokumentov drašiške soseske. Kot dolgoletni skrbnik cerkvenega premoženja je dokumente skrbno shranil, še preden bi jih kdo zavrgel kot nepotrebno šaro. Ta najdba me je zanimala in kmalu zatem sem lahko dokumente tudi natančneje pregledal.

O drašiški soseski in njeni zidanici je bilo nekaj napisanega že pred desetletji v sklopu raziskave o soseskih zidanicah v vzhodni Beli krajini.¹ Takratne ugotovitve so temeljile na redki literaturi, povečini pa na ustnih virih, saj so bili skopi pisni dokumenti ohranjeni le za soseski Božakovo in Lokvica. Zdaj se je nekaj starejšega pisnega gradiva našlo tudi za sosesko Drašiči. Čeprav je po obsegu skromno, je zaradi redkosti dragoceno, saj ponuja sicer omejen, vendar dokumentiran vpogled v delovanje vaške skupnosti. Gradivo se nanaša predvsem na zadeve, ki so povezane s podružnično cerkvijo sv. Petra v Drašičih, medtem ko se vinska klet, ki jo je prav

tako upravljala soseska, v tem gradivu razen ene izjeme ne omenja. Starejše pisno gradivo, ki bi govorilo o delovanju soseske vinske kleti, je bilo prav tako shranjeno v soseski kleti in je bilo med drugo svetovno vojno uničeno.

Soseska² je posebna oblika vaške samouprave, ki je temeljila na skupnem ekonomskem interesu gospodarjev ene ali tudi več vasi glede pašnih pravic, vzdrževanja poti, napajališč za živino, izkoriščanja sreske gmajne, morebitnih drugih skupnih zemljiških površin (kot so gozd, vinograd, njiva) in urejanju podobnih javnih vprašanj. Soseska pomeni tudi skupnost vaščanov, ki so se čutili povezane okrog iste podružnične cerkve, zato je bilo v isto sosesko lahko vključenih tudi več vasi. V Beli krajini so ponekod soseske, danes bi jih imenovali vaške skupnosti, imele v svoji lasti in upravljanju tudi tako imenovane soseske zidanice, vzdrževale in skrbele pa so še za podružnične cerkve in kapelice. Zanimivo je, da so soseske zidanice obstajale samo pri podružnicah, ne pa tudi pri župnih cerkvah.³ Na Radovici, kjer je bila župnija, je bila na primer so-

Promocija soseske – turistična skupina v soseski kleti v Drašičih (foto: A. Dular, 2008).

¹ Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini.

² Več o soseski samoupravi glej v: Vilfan, *Pravna zgodovina Slovencev*, str. 217–220; Vilfan, *Soseske in druge podeželske skupnosti*, str. 10.

³ Žontar, *Soseski (cerkveni) »hisi« v Beli krajini*, str. 77–78.

seska zidanica od cerkve ločena.⁴ Soseska klet je bila neke vrste vaška zakladnica, v katero so shranjevali poljske pridelke in vino svojih članov. Te dobrine so po potrebi posojali vaščanom in ob vrnitvi dolga pobirali v naravi vinske in žitne obresti.⁵ Vino iz soseske kleti pa so tudi prodajali trgovcem in gostilničarjem in tako pridobili finančna sredstva za najrazličnejše soseske potrebe, med katerimi so bili tudi izdatki za popravila podružnične cerkve in vaških kapelic. Skrb za njihovo vzdrževanje je bila namreč naložena soseski in ne župniku, pod katerega župnijo je spadala podružnična cerkev.⁶ Da je bilo temu tako, dokazujejo številni računi oziroma izdatki soseske in drugi dokumenti, ki jih želimo prikazati v nadaljevanju. Delovanje sosesk, tudi tiste v Drašičih, je temeljilo na nenapisanih, iz roda v rod podedovanih pravilih, zato so bili za starejša obdobja dokumenti, ki bi prikazovali njihovo delovanje zelo redki.

Najdeno gradivo drašiške soseske je nastajalo v prvi polovici 20. stoletja. Bilo je neurejeno, med seboj pomešano, pred popisom ga je bilo potrebno sistematično pregledati in razvrstiti. Sestavljajo ga zapisnika sej vaškega odbora za nabavo zvonov iz časa med drugo svetovno vojno, blagajniška zaključna računa za leto 1942 in pet mesecev leta 1943, zvezek s trdimi platnicami, v katerega so po hišnih številkah vpisani gospodarji soseske Drašiči, ter številni računi, potrdila, blagajniški zapiski, sezname plačnikov in darovalcev, različni zaznamki in priložnostni zapisi na iztrganih lističih iz šolskih zvezkov, na listih računskih blokov in iztržkih papirnate embalaže in ovojnega papirja. Računi in potrdila so povečini opremljeni z datumi, mnogo dokumentov pa nima časovnega zaznamka. Iz časa po drugi svetovni vojni so v tem prispevku prikazana še pravila vaške skupnosti Drašiči.

Prepis gradiva, ki ga želimo tukaj predstaviti, sledi originalnemu zapisu vsebine in ohranja jezikovne posebnosti dokumentov, vendar so ponekod zaradi lažjega in smiselne razumevanja dodane vezne besede. V opombah je ponekod zapisan razlagalni tekst, ki pojasnjuje vsebino ali kontekst dokumenta. Gradivo je bilo ob pregledovanju kronološko razvrščeno in razporejeno v več tematskih sklopov:

I) Prihodki⁷ soseske

1) Dne 18. 4. 1944 prejel na račun zvonjenja po padlem Rozman Janezu iz Vinomera št. 67 od njegove matere lir 200. / Dne 26. 4. 1944 prejel od Pavlovič Antona iz Drašičev št. 5 za zvonjenje ob pogrebu umrle Johane Zepaher iz Železnikov št. 2 lir 60.

2) V cerkvi dobili na Petra dan 413 din 29. 6. 1946 in 111 din 30. 6. 1946.

3) Kmetijska zadruga z.o.j. Drašiči – Izplačana branilna vloga kapelice Srca Jezusovega 537 din. Izplačano 24. 6. 1950. Vraničar

4) Potrdilo! Leta 1950 7. 7. prejel darilo Srca Jezusovega v kapeli 361 din. Ivan Kostelec.⁸

5) Potrdilo – za zvonjenje plačal Simčič, Železniki – plačal 9. 10. 1950 300 din. Ivan Kostelec.

6) Potrdilo dne 18. 12. 1950 – darilo kapele Srca Jezusovega prejel 502 din. Kostelec Ivan.

7) Potrdilo – 4. 5. 1951 Prejel darilo kapela Sr. Jezusovega 544 din, Kostelec.

8) Srce Jezusovo Milodar 205 din, 15. 1. 53. Kostelec.

9) Darilo Srca Jezusovega 151 din, 27. 9. 1953.

10) Potrdilo leta 1954 (29. 6.) Petra dan dobili 1200 din. Kostelec Ivan.

11) Potrdilo oktobra 1954 dobili darilo Srca Jezusovega 70 din. Kostelec Ivan.

12) Potrdilo 1. 11. 1954 – Prejel darilo Srca Jezusovega 104 din. Kostelec Ivan.

13) Potrdilo za leto 1955 dobil šparovec 1600 ji (in!) 2 din, Kostelec.

14) Potrdilo leto 1956 – dan svetiga Petra dobili v pušico 1167 din, Kostelec Ivan.

15) Milodar na Božič 1234 dinarjev. 25. 12. 1957, Bajuk Jože.

16) Srce Jezusovo – milodar 205, 5. 1. 1958. Kostelec.

17) Za zvonjenje ob smrti Katarine Ogulin iz Drašič 71 sem prejel 600 din. 200 din se plača mežnarju a 400 din ostane za cerkvene potrebe. Drašiči, 5. marca 1958. Bajuk Jože.

18) Božični šparovec 2073 din 25. 12. 1958. Kostelec.

19) Leta 1959 božično darilo v pušico 2140 din.

20) Darilo l. 1959 božično 872 din. Kostelec Ivan.

21) Darilo na sv. Petra dan 1733 din, Za sv. Mašo plačali 350 din, za milo za pranje perila 100 din. (nedatirano)

⁴ Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str 51.

⁵ Prav tam, str. 36.

⁶ Četudi je o upravljanju podružnične cerkve in njenega premoženja sklepala soseska, je bila glede teh zadev načeloma vezana na privolitev cerkvenih organov (gl. Vilfan, Soseska in druge podeželske skupnosti, str. 48).

⁷ Glavni dohodek so imele soseske od prodaje vina, lesa, poljskih pridelkov, milodarov v cerkvi in kapelici, od prikupnine novega člana k soseski. Glej: Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str. 49. Dokumenti izkazujejo dohodke od darov v podružnični cerkvi sv. Petra in kapelici Srca Jezusovega, dohodke od zvonjenja za umrlimi (stroški zvonjenja), dohodke od hranilnih vlog.

⁸ Soseski ključar Ivan Kostelec iz Drašičev.

22) *Darilo sr. Jezusovega dobili 82 din 29. 5. Kostelec. (nedatirano)*

II) Izdatki⁹ soseske za cerkvene potrebe

23) *Kovač Danijel Pezdirc potrjuje prevzem 140 lir za napravo dveh vezi, to je za železo in kovaško delo za zvezanje nosilnega tramu v zvoniku cerkve sv. Petra v Drašičih – 30. 4. 1942.*

24) *Sodar Marko Juratovič iz Drašič je prejel 80 lir 26. 4. 1944 za popravilo kište.*

25) *27. 4. 1944 dal Guštin Markotu¹⁰ za zvonjenje ob smrti Rozman Janeza lit 66, / 27. 4. dal istemu za zvonjenje ob smrti Zepohar Johane lir 20.*

26) *Za podružnico v Drašičih je mojster Dernovšek, pasar iz Ljubljane, izstavil račun za 300 din za čiščenje kelihov, delno zlatenje in dopolnjevanje manjkajočih delov kelihov – 27. 10. 1945.*

27) *Klepar Ivan Rueh iz Metlike je prejel 2000 din za popravilo cerkvene strehe 8. 9. 1946 in potem 20. 10. 1946 še 1800 din. (šlo je za popravek in pokritje strehe cerkve sv. Petra, ki jo je razbila okupatorska vojska med drugo svetovno vojno – op. A. D.)*

28) *Potrdilo – plačali pranje cerkvene obleke 100 din, 30. junija 1947.*

29) *Nakup vrvi za zvonove 400 din 21. 2. 1948 Podpis: Martin Plut.¹¹*

30) *Za popravilo orgel v podružni cerkvi v Drašičih prejel 4300 din, Plačano 15. 4. 1948 Benda Andrej,¹² Loka 76, pošta Mengeš pri Kamniku.*

31) *Čiščenje žlebov na cerkvi 30 din 17. 5. 1948.*

32) *Popravilo in varjenje za cerkveno uro 150 din plačano Alojzu Cvelbarju ključavničarju iz Metlike 3. 4. 1951.*

33) *Potrdilo – dal 60 din za eno metlo; olje za uro 100 din; 10. 8. 1951. Kostelec Ivan.*

34) *Anton Težak, ključavničar iz Radovičev – Račun soseski Drašiči za popravilo cerkvene ure 150 din – 27. 2. 1952.*

35) *Plut Martin potrjuje, da je vzel 4500 din za račun napeljave elektrike v cerkev Drašiči, 8. 2. 1953.*

36) *Kmetijska zadruga v Metliki – Račun za cerkev Drašiči 4 kom sveč 100 din, 5 kom vžigalic 50 din, 19. 5. 54. Kočevar Stane.¹³*

37) *Kmetijska zadruga v Metliki – Račun za cerkev Drašiči 6 kom sveče Ilirija 150 din. Plačano 28. 6. 54. Kočevar.*

38) *Kmetijska zadruga Metlika – Račun za sosesko Drašiči milo, dretno, sveče 176 din. 27. 4. 1956.*

39) *Kmetijska zadruga Metlika – Račun za cerkev Drašiči milo, pralni prašek radion, vžigalice, žebli 160 din. 29. 5. 1956.*

40) *Kmetijska zadruga Metlika – trgovina v Drašičih – Račun za cerkev v Drašičih olje, sveče, sidi¹⁴ 343 din. 26. 6. 1956.*

41) *Kmetijska zadruga Metlika – trgovina v Drašičih – Račun za strojno olje 55 din. 5. 4. 1957.*

42) *Splošno trgovsko podjetje Metlika – Račun za cerkev v Drašičih metla 405 din, olje 60 din. 6. 9. 1962.*

43) *Rudi Mehak, ključavničar v Metliki – 30 din za cinjanje svetilke. (nedatirano)*

44) *Kmetijska zadruga Metlika – Račun za 4 kom šipe 40 din. (nedatirano)*

45) *Splošno trgovsko podjetje Metlika – Račun 1200 din za šipe. (nedatirano)*

III) Drugi izdatki¹⁵ soseske

46) *Prejel za 5 soseskinih maš v Drašičih 300 lir – 28. 7. 1944. Modest Golia.¹⁶*

47) *Potrjujem, da sem prejel 80 lir za nagrado za sveto mašo o Božiču 1944, Drašiči, 26. 12. 1944. kaplan.*

48) *Potrdilo za lir 85, katere sem prejel od soses. ključarja za 1 sv. mašo poljsko. Drašiči, 7. 6. 1945. Modest Golia.*

49) *Potrdilo za 2 sv. maše (ena na Petrovo 1 poljska po Petrovem) katero sem plačal g. Kolbeznu lir 160, 29. 6. 1945. Leop. Kolbezen, župnik.*

50) *Za tri maše 300 din kaplanu Kocjanu. 30. 6. 1947.*

51) *Za mašo 22. 10. 47 – 100 din.*

52) *Potrdilo! Plačau za sv. mašo 100 din na Božič. Kostelec Ivan leta 1947.*

53) *Od cerkve v Drašičih sem prejel za 1 sv. mašo na Božič din 200. Ciril Lekan[?], župnik. Drašiči, 25. 12. 1949.*

⁹ Glavni izdatki soseske so bili popravila soseske zidanice in posodja, podružnične cerkve in kapelice, davek za zemljišče, za zidanico tudi zavarovalnina. Glej: Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str. 50. Na novo odkriti dokumenti za sosesko Drašiči izkazujejo izdatke za obrtniške usluge, ki se nanašajo na popravila in vzdrževanje cerkve in njenega inventarja, plačila mežnarju za zvonjenje, pranje cerkvenega perila in račune trgovin v Metliki, v katerih je soseska kupovala različno blago za potrebe podružnične cerkve (sveče, vžigalice, vrvi, žebli, olje za večno luč in strojno olje za vzdrževanje cerkvene ure, milo, pralni prašek, dretno, šipe za cerkvena okna...). Tu so še stroški za napeljavo elektrike v cerkev in računi za porabljeno električno energijo v cerkvi.

¹⁰ Mežnar podružnične cerkve sv. Petra v Drašičih.

¹¹ Ključar soseske Drašiči.

¹² Mojster, ki je popravil orgle v drašički cerkvi.

¹³ Prodajalec kmetijske zadruge Metlika.

¹⁴ Čistilo za kovino – verjetno za čiščenje cerkvenega posodja in medenastih svečnikov.

¹⁵ Izdatki soseske Drašiči so se nanašali tudi na plačilo metliškemu župniku in kaplanu za opravljene zaobljubljene maše v podružnični cerkvi v Drašičih; teh je bilo 14 (glej: Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str. 50), za nabavljene sveče, mašni koledar.

¹⁶ Pater križniškega reda v Metliki, zgodovinar in arhivist (o njem glej: Zadnikar, Zapuščina p. Ludvika Modesta Golie O. T., str. 177–179).

Postavljanje vsakoletnega majskega mlaja pred gasilskim domom v Drašičih je skupno delo članov soseske (foto: A. Dular, 2008).

54) *Potrjujem prejem din 800 za štiri sv. maše. 30. 6. 1950, Bogomir Kocjan.*

55) *Kaplan B. Kocjan potrjuje prejem 100 din za mašo na lenartovo. 6. 11. 1950.*

56) *Božična maša za božič 1950 din 250 – 25. 12. 1950. Kocjan, kaplan.*

57) *Potrdilo za 1,5 kg sveč za Drašiče din 1100 din 8. 4. 1951. Kocjan kaplan.*

58) *Potrdilo – potrjujem prejem din 500 za dve sv. maši. Drašiči, 30. 6. 1951, B. Kocjan, kaplan / 1 sosecka (maša) 250 din.*

59) *Kaplan za mašo v Drašičih 250 din – 30. 6. 1952.*

60) *Za mašo na Božič 1952 sem prejel od drašičke soseske din 250 (podpis nečitljiv).*

61) *Za mašo na petrovo 1953 200 din – 30. 6. 1953.*

62) *Potrdilo, s katerim kaplan Franc Dolžan potrjuje prejem 150 din direktorij (mašni koledar za leto 1955), Drašiči, 30. 4. 1955.*

63) *Od drašičke cerkve sem dobil za 1 kg sveč din 850, župnijski urad Metlika 28. 6. 1955.*

64) *Kaplan Franc Dolžan prejel 350 din za mašo, za davek 140 din in za mašni obrazec »Marija kraljica« (31. maja) 25 din, skupaj 515 din – 30. 6. 1956.*

65) *Za mašo na božič plačal 500 din; Kostelec 25. 12. 1957.¹⁷*

IV) Izdatki za mežnarja¹⁸

66) *Potrdilo za 13 lir, kateri znesek sem podpisani Guštin Marko za zvonjenje ob smrti M. Bolfek (umrle na Krmačini št. 12) od Bajuka Antona¹⁹ iz Drašič gotovo in resnično izplačano prejel Drašiči 15. 1. 1942 Guštin Marko.*

67) *Potrdilo za prejetih 16,50 lir, kateri znesek sem podpisani prejel kot odškodnino za zvonjenje ob smrti služkinje Plesec Jožeta iz Železnikov št.1 v plačano po predsedniku zvonarskega odbora Bajuk Antona. Drašiči, 1. 12. 1942 Guštin Marko.*

¹⁷ Vaški ključar Ivan Kostelec je vsoto izplačal metliškem kaplanu za darovano (opravljeno) mašo na božični dan v cerkvi v Drašičih.

¹⁸ Dolžnosti mežnarja, ki ga je soseska volila vsako leto, so bile predvsem vsakodnevno zvonjenje, navijanje ure, čiščenje cerkve, pobiranje milodarov v cerkvi, pranje cerkvenega perila. Za svoje delo je mežnar prejemal plačilo v naturalijah – žitu, vinu, jajcih (glej: Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str. 50). Potrdila dokazujejo, da je bilo delno plačilo mežnarju tudi v denarju.

¹⁹ Član odbora soseske.

68) *Potrdilo za prejetih 33 lir, ki jih je Guštin Marko prejel kot pripadajoči mu eno tretjinski znesek ob smrti Ane Mohljan za zvonjenje od Bajuk Antona – Drašiči 24. 4. 1943.*

69) *Potrdilo za prejetih 20 lir, ki jih je za zvonjenje ob smrti Johane Žepaber iz Železnikov št. 2 dobil Marko Guštin od Antona Bajuka, Drašiči 27. 4. 1944.*

70) *Potrdilo za lir 66 kateri znesek sem podpisani za zvonjenje ob smrti v vojski padlega Rozman Janeza iz Vinomera št. 67 od Bajuka Antona iz Drašičev št. 8 danes izplačano prejel. Drašiči dne 27. 4. 1944 Guštin Marko.*

71) *Potrdilo. Podpisani potrjujem, da sem dal 3 l vina v sorbo plačila pranja mašne obleke za božič; vino zaračunano a l(iter) 40 din, kar iznaša 120 din. Drašiči, 3. 1. 1945. Guštin Marko.*

V) Nabirke²⁰ za cerkev

72) Zvezek s trdimi platnicami (za vodenje trgovskih računskih prihodkov in izdatkov), v katerem so po hišnih številkah zapisani gospodarji soseske Drašiči (58 gospodarjev/gospodaric iz vasi Drašiči in 9 gospodarjev/gospodaric iz vasi Krmačina), ki so prispevali denar za nabavo novih zvonov.²¹ V daljšem časovnem obdobju so v zvezek vpisovali dodatna plačila za zvonove in evidentirali nove člane soseske. Iz zapisov pri posameznih hišnih številkah je razviden tudi način delovanja soseske, na primer: pri Jožetu Guštinu, Drašiči št. 1 – da je dne 8. 4. 1923 pristopil k soseskemu društvu;²²

pri Katarini Simonič, Drašiči št. 15 – da je z zneskom plačala le zvonjenje za sebe in ne za svoje naslednike; pri Miku Mavretiču, Drašiči št. 36 – da je bil sprejet v sosesko društvo dne 23/4 1922, »odnosno glasom zapisnika občnega zbora z dne 8. 4. 1923«; pri Juretu Križanu, Drašiči št. 42 – da mu je priznано z dne 1. 11. 1922 »radi uboštva iz 2000 K na 1000 K«,²³ pri Jožetu Škrinjarju, Drašiči št. 46 – da se mu je »glasom sklepa soseskega občnega zbora z dne 23. aprila 1933 odobrilo v poravnavo zvonjenja za njegovem umrlem sinom Jožetom in kot odkup zvonjenja za v bodoče za celo družino v skupnem znesku 800 din.«; pri Barbari Krašovec, Drašiči št. 51 – da se je »zaradi uboštva in bolezni pri hiši« z dne 1. 11. 1922 priznalo znižanje od 2000 K na 1200 K; pri Bari Petrašič, Drašiči št. 58 – »priznано z dne 1. 11. 1922 od 2000 K na 1000 K radi uboštva in ker je nje pastorek Ivan Petrašič v Steckletonu v Ameriki zbral 100 dolarji«; pri Jožetu Kostelcu, Drašiči št. 59 – »priznано na celokupnem dogovoru soseske z dne 1. 11. 1922 radi tega, ker so njegovi sinovi iz Amerike darovali vsaki po 5\$ to je 10\$, kar je istočasno zneslo naših 3000 K«; pri Ivanu Simoniču, Drašiči št. 61 – »umrl predno so zvonovi dobljeni; za znesek 200 K se mu je potem tudi odzvonilo«; pri Ani Petric, Drašiči 64 – pripomba »vplačani znesek (1000K) je obvezen za zvonjenje, katero je bilo za njenim možem Jožetom Petric že izvršeno, pa zanjo in njene dva preostala otroka po umrlem možu«; pri Mariji Štefanič, Drašiči

Napis na zvonu cerkve sv. Petra v Drašičih (foto: A. Dular, 2010).

²⁰ Kadar so bili dohodki premajhni in je bil na vrsti kak večji izdatek (popravilo cerkve, nabavo zvona itd.), so člani soseske naredili *zlugo*, to je: zložili so denar (glej: Dular, Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini, str. 49). Tako so zbirali denar za nakup zvonov, popravilo orgel in cerkvene strehe. Za takšna večja popravila so v soseski ustanovili poseben več članski odbor, ki je skrbel za ta dela.

²¹ Med prvo svetovno vojno so zvonove podružnične cerkve sv. Petra v Drašičih odpeljali za potrebe vojne industrije. Leta 1922 so v soseski ustanovili odbor za nabavo novih zvonov, ki so ga sestavljali predsednik in trije člani. Odbor je skrbel za zbiranje denarja za nabavo zvonov in v naslednjih dveh desetletjih odločal o pravicah in dolžnostih, ki so jih imeli posamezni člani soseske glede zvonjenja. Iz različnih zapisov v tem zvezku se da razbrati, da je odbor za nabavo zvonov večino denarja verjetno pridobil v prvem letu zbiranja. Posamezni (socialno šibkejši) člani soseske pa so prispevali denar v manjših vsotah skozi dve ali tri leta, vplačanim zneskom pa so bile izračunane obresti, ki so bile pristete k celotnemu denarnemu prispevku za zvonove. Tri bronaste zvonove, ki so danes v zvoniku podružnične cerkve v Drašičih, so ulile Strojne tovarne in livarne Ljubljane leta 1922. Na njih so napisali – zvon a: »Svetovna vojna uničila moje prednike, požrtvovalnost soseske drašičke me zopet je postavila – oznanjaj nam srečnejše dni kot bili so v preteklosti.«; zvon b: »Za trtje, polje prosim vroče: obvaruj, bog ga zlobne toče!«; zvon c: »Nas sv. Jožef varuj ti in darovalce brate vse v Ameriki.«

²² Tukaj in v nekaterih kasnejših zapisih se pojavi zaznamek, da je posameznik pristopil k soseskemu društvu. Soseska Drašiči je morala biti pravni subjekt, saj je imela svoja finančna sredstva naložena v metliški hranilnici in posojilnici. Ne vemo pa, ali je bilo to društvo tudi uradno registrirano,

četudi je delovalo po društvenih (nepisanih?) pravilih. Leta 1937 je geograf Marko Šuklje, sicer domačin iz Drašičev, v svoji diplomski nalogi *Gospodarska in socialna struktura Drašič v Beli krajini*, ki jo hranijo na oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani, namreč zapisal: »Kot zanimivost bi omenil še 'sosesko zidnico', ki je last nekakšnega vaškega društva. Člani tega nikjer registriranega 'društva' so vsi vaščani Drašičev in sosednje Krmačine.«

²³ Prispevek za zvonove je bil postavljen na 2000 kron, pri socialno šibkih se je višina prispevka znižala, zvonilo pa se je, kakor da bi plačal polni znesek.

št. 66, ki je plačala 625 K skupaj z obrestmi – »s tem zneskom je plačala zvonjenje le za sebe po nje smrti ako se kdo naseli si mora na novo odplačati.«

73) Darovalci za popravilanje orgel: Mohorič Karolina št. 47, 10 din, Kostelec Terezija št. 6, 60 din, Štefanič Rude št. 7, 20 din, Bajuk Jože št. 8, 50 din, Bučar Jože št. 9, 10 din, Simonič Jože št. 10, 100 din, Štefanič Ivan št. 50, 100 din, Guštin Marko št. 43, 20 din, Kraševac Anton št. 44, 10 din, Oberman Katarina št. 41, 100 din, Dimnikar – 8 din, Pečarič Miko št. 13, 50 din, Simonič Jože št. 16, 70 din, Simonič Terezija št. 17, 50 din, Pečarič Anton št. 66, 25 din, Kostelec Marija št. 49, 20 din, Simonič Amalija št. 32, 20 din, Simonič Jože št. 54, 50 din, Žugel Anton št. 68, 50 din, Kostelec Anton št. 65, 50 din, Bučar Anton št. 38, 50 din, Pečarič Micka št. 14, 100 din, Oberman Anton št. 40, 50 din, Mohorčič Marija št. 11, 15 din, Nemanič Marko št. 3, 100 din, Nemanič Bara št. 3, 50 din, Nemanič Jože št. 2, 50 din, Guštin Jože št. 1, 30 din, skupaj 1318 din.²⁴

74) Dragi! Prev gotovo ti je znano, daje bil sklep občnega zbora soseske Drašiči, da se prekrije zvonik. Za to delo, ki bo stalo 1.500.000 din rabimo prispevke vseh sosedov. Za to te prosimo, da v nedeljo 27. 7. ob 6. uri

popoldne prineseš v tej kuverti svoj prispevek za cerkev, kjer bomo zbirali. Odbor!²⁵

75) Prostovoljni prispevki za popravo cerkve v Drašičih – seznam članov iz vasi Krmačina²⁶ in vasi Drašiči.

76) Seznam sosedov, kateri imajo z prispevkom k nabavi zvonov le do malih dveh zvonov pravico ob smrti s svojim prispevkom k nakupu zvonov in 2. tisti, kateri niso prispevali nič, imajo pa le do malega zvona pravico²⁷: 1) Marko Nemanič iz Drašič št. 2 je prispeval 1000 K in ima do dveh malih zvonov pravico glasom odborovega sklepa z dne 23. 7. 1922; 2) Jože Pezdirc iz Drašič št. 11 je daroval 1000 k in ima enake pravice kot zgornji; 3) Katarina Simonič iz Drašič št. 61 je darovala 200 k; 4) Marija Papič iz Krmačine št. 5 je darovala 200 K (?) in 5) Ana Pezdirc, roj. Bajuk (vdova), iz Drašičev št. 64 je dala 1000 k in s tem odplačala zvonjenje za umrlem možu Jožetu Pezdircu, za sebe in za svoje otroke. Ker se je pa omožila na novo, se naj o tem razpravlja v odborovi seji. // Brez prispevka za zvonove so: Jožef Guštin iz Drašič št. 1; 2) Martin Štefanič iz Drašič št. 7 (ki je kasneje plačal vse, to je 1000 K dne 20. 5. 1922); 3) Jože Škrinjar iz Drašič št. 46, ki je plačal vse in 4); Bara Petric iz Drašič 64, ki je plačala za svojo družino, to je Anton, Martin in Marija.

VI) Vojna škoda

77) List s popisom škode:²⁸ »Škoda, kar je okradenega v cerkvi sv. Petra v Drašičih ob zadnji hajki od 10. do 16. julija 1944 – 3 mašne albe – kompletno kar spada za enkrat obleč (črn, rdeč in zelen), vse kar je za enkrat mašnika obleč. 3 plašči, 3 koretli, 3 posebni stoli, 15 velikih sveč, malih pa 18, 1 zvitek sveče za prižiganje sveč, 1 furmanska svetilka za k bolnikom s sv. obhajilom. Oltarni prti 6 velikih, 3 kopute, 2 ministrantske obleke, 4 velike brisače, 3 robci, 2 zvonca, 1 mašni prvovrstni kelih, 1 ciborij iz katerega so se bri-

Sosko vino v 2 dl steklenici – namenjeno promociji soseske kleti in njenih članov (foto: A. Dular, 2009).

²⁴ Darovalci vasi Drašiči; verjetno leta 1947 ali 1948.

²⁵ Obvestilo oziroma nagovor soseskega odbora članstvu soseske v Drašičih; nedatirano.

²⁶ Vas Krmačina spada še danes v sosesko Drašiči, zato so tudi pri njih zbirali denarne prispevke za popravilo drašiške cerkve; nedatirano.

²⁷ Dokument – seznam članov soseske Drašiči, ki so prispevali in tistih, ki niso prispevali finančnih sredstev za nabavo zvonov, in ugotovitve vaškega odbora o pravicah članov pri zvonjenju glede na višino prispevanega denarja. Od višine denarnega prispevka posamezne kmetije (gospodarstva) za nakup zvonov je bilo namreč odvisno, kakšne pravice pri zvonjenju bodo imeli darovalci in njihovi potomci ob smrti; nedatirano.

²⁸ Popis škode, ki je nastala na imovini soseske Drašiči ob vdoru okupatorjevih vojaških enot v Belo krajino 10. julija 1944. Dokument, ki je bil podlaga za prijavo škode pri okrajni komisiji za vojno škodo v Metliki, je verjetno nastal nekaj mesecev po koncu druge svetovne vojne, saj so finančni zneski škode enkrat zapisani v italijanskih lirah, drugič v dinarjih. Pripis z drugo pisavo na istem listu sporoča, da »cerkvena škoda iznaša 27.181 din, soseska pa 32.000 din«.

jali, 2 posodici za olje in sv. Rešnje Telo; 6 zagrinjal za zagrniti razpelo, 2 cingula, 3 obrisače, 1 zagrinjalo pri spovednici, 1 talar, 1 kadilnica. Cerkev poškodovana, streha od granat in šipe, škoda 10.000 din, orgle tudi nesposobne za rabo. Škoda v soseski kleti – 25 hl vina à 15 lir = 27.000 lir, 14.000 lir gotovine, knjige blagajniške, ter zapisnik članov in obč. zborov. Hranilniška knjiga v znesku 6000 din, velika miza gostilničarska vse zarbito, 1 stol, 1 velika klop za sedet, 2 vinska kebla (škafa), 1 brončana pipa, 1 lesena velika in 4 male pipe, 9 kozarcev, 1 liter, 2 po pol litra, 8 zemljatih posod držačih od $\frac{3}{4}$ l do $1\frac{1}{2}$ litra = 1 mera $1\frac{1}{2}$ in $\frac{3}{4}$ l kufrasta, 1 držalo (nosilnice) za mrličje, 1 mrlički voz prvovrsten, 2 jermena za spuščati v jamo mrličje, 2 jermena za povezati trugo na vozu (mrličkem), 2 zastavi trobojnice velike po 6 m.«

78) Okrajna komisija za vojno škodo v Metliki je na prijavo Anton Pavloviča iz Drašičev št. 5, ki je kot skrbnik soseske kleti v Drašičih zanj 9. 9. 1945 pri Krajevnem narodno osvobodilnem odboru v Drašičih – Krmačina vložil prijavo vojne škode, izdala 20. 9. 1945 sklep, da znaša škoda na imovini soseske kleti 33.700 din.

79) Okrajna komisija za vojno škodo v Metliki je na prijavo Anton Pavloviča iz Drašičev št. 5, ki je kot skrbnik cerkve v Drašičih zanj 9. 9. 1945 pri Kra-

jevnem narodno osvobodilnem odboru v Drašičih – Krmačina vložil prijavo vojne škode, izdala sklep, da znaša škoda na cerkveni imovini 27.180 din.

VII) Razno

80) Zapisnik spisan pri letni odborovi seji za nabavo zvonov cerkve sv. Petra na Drašičih, z dne 24. 1. 1943 (na tej seji so člani odbora pregledali račune za leto 1942, ki so se nanašali na prihodke od zvonjenja in izdatke za popravila pri zvonovih, za nabavo pisarniškega papirja in za plačilo mežnarju za opravljeno zvonjenje; sklepali so o štirih primerih plačila za zvonjenje ob smrti in razpolaganju gotovine v blagajni, ki naj se porabi za kakršnekoli potrebe pri oskrbi zvonov).

81) Kopija dopisa Katarini Simonič iz Drašč št. 61: »Obvešča se vas, da je odbor za nabavo zvonov cerkve sv. Petra v Drašičih v svoji seji dne 24. 1. t. l. razpravljal o zvonjenju oziroma plačilu za umrlo Mahlan Ano upoštevajoč vsa sredstva, katera bi bila v olajšavo, ter slednjič sklenil sledeče. – Po vse stranskim spregledu se sklene in določi, da plačate kot naročnica zvonjenja 100 lir za vse točasno zvonjenje. Drašiči, dne 2. februarja 1943. Za odbor: Bajuk«.

Stavba soseske zidanice in podružnična cerkev sv. Petra v Drašičih (foto: A. Dular, 2010).

82) *Zapisnik spisan pri letni odborovi seji za nabavo zvonov cerkve sv. Petra na Drašičih z dne 10. aprila 1944* (na tej seji so se člani odbora spomnili leta 1943 preminulega člana soseskega odbora Antona Guština, ki je bil član soseskega odbora za nabavo zvonov od začetka (!), to je od leta 1922; pregledali so račune za leto 1943, ki so se nanašali na prihodke od zvonjenja ob smrti vaščanov, in na izdatke za plačilo mežnarju za opravljeno zvonjenje; sklepali in razpravljali so o dveh primerih plačila za zvonjenje ob smrti v letu 1944 in ugotavljali, »da se je v času, kar obstaja odbor, uselilo v sosesko že ene pet rodbin, katere pa nimamo pravice do zvonjenja ob smrti katerega družinskega člana. Kako se naj z istimi postopa? Po daljši debati odbor sklene, da se naj, dokler traja vojna, pusti jih pri miru.«

83) *Listek z zapisom dnevnega reda soseskega odbora (brez datuma):* otvoritev, čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora (odpade) ter blagajniških knjig – namesto tega poročilo ključarja; volitve ključarjev odnosno cerkvenih gospodarjev; volitve mežnarja; slučajnosti – sosesko trtje v najem.

Čeprav je to novoodkrito gradivo, ki ga hrani drašiška soseska, fragmentarno in je njegova vsebina velikokrat podobna telegrafskemu sporočilu, je dragoceno pričevanje o soseski v preteklosti. Predvsem nam govori o tem, da je bilo njeno delovanje vsaj od obdobja po prvi svetovni vojni vendarle podprto s pisnimi zaznamki. Še več, določene evidence, zlasti finančne narave in članstva, so cerkveni oskrbniki in odborniki, izvoljeni člani soseske, vodili pregledno in vzorno. K temu jih je zavezoval tudi vsakoletni soseski sestanek na belo nedeljo (prvo nedeljo po veliki noči), ko so morali pred vsemi člani soseske predstaviti svoje delo in položiti račune za preteklo leto. Na skrbno upravljanje soseskega premoženja kaže tudi popis škode, ki so jo med drugo svetovno vojno v soseski kleti in podružnični cerkvi sv. Petra povzročili okupatorjevi vojaki. Tukaj predstavljeni dokumenti, ki se nanašajo predvsem na delovanje drašiške podružnične cerkve, so bili med drugo svetovno vojno shranjeni v stari zakristijski omari, ki je vojaki na srečo niso oplenili.

Epilog

Delovanje drašiške soseske in njene vinske kleti se tudi po drugi svetovni vojni ni prekinilo. Čeprav njenemu delovanju nova oblast ni bila naklonjena, so člani soseske Drašiči še naprej delovali po starih pravilih. Nekaj poveljnih let so morali sosesko vino hraniti celo v zasebnih kletih drašiških gospodarjev. Stavbo soseske zidanice sta v nadstropju zasedali šola in učiteljsko stanovanje, ki jima je v kletnih prostorih pripadala tudi klet in drvarnica. Vendar se je z leti sosesko vino vrnilo v nekdanjo sosesko klet, kjer ga hranijo tudi danes. Sredi petdesetih let 20.

stoletja so začeli ponovno pisati zapisnike sej soseske Drašiči, to je sej upravnega odbora soseske in zapisnike soseskih občnih zborov na belo nedeljo. Omislili so si tudi svoj žig, s katerim so potrjevali zapisnike. Zaradi uničenih dokumentov med drugo svetovno vojno so leta 1965 po spominu in tradiciji delovanja vaške skupnosti na novo zapisali pravila drašiške soseske, ki so jih poimenovali *Pravila vaške skupnosti Drašiči*, in jih sprejeli na letnem občnem zboru soseske. S temi pravili je bila soseska Drašiči tudi formalno organizirana kot društvo:

Danes verjetno izgubljeni žig vaške skupnosti Drašiči iz 50. let 20. stoletja.

Pravila vaške skupnosti Drašiči

1) Društvo se imenuje »Vaška skupnost« in obsega vasi Drašiči, Krmačina in 2 člana iz Železnikov.

2) Sedež društva je v Drašičih, obč. Metlika, prostor je njena klet pod šolo. Namen in pomen društva: društvo po svojih kletarjih zbira vino oziroma mošt od članov in istega v kleti čuva in med tem letom posojuje članom, kateri ga potem v jeseni zopet vračajo in to za 1 l(iter) vina 1 ½ l mošta (za en liter vina se vrne v jeseni liter in pol mošta). Če član posodi 10 l(itrov), vrne 15 l(itrov); ako ne posodi 10 l(itrov) pa vrne količino posojeno s poldrugo in še 10 l(itrov). članarino. In tudi če član nič vina ne sposodi, vseeno plača 10 l(itrov). članarine. Iz zbirke vina se oskrbuje mrliški voz, krste z eno barvo za vse osebe, kjer je hiša član Vaške skupnosti, in tudi plača prevoz na pokopališče.

3) Organi društva: – zbor članov, – upravni odbor, – nadzorni odbor. Zbor članov je najvišji društveni organ. Zbor je reden ali pa tudi izreden in se vrši javno. Redni zbor članov se vrši vsako leto na »Belo nedeljo« popoldan v svoji kleti. Izredni zbor članov se vrši, če je za to potreba ali če to zahteva polovica članov. Vsako leto na praznik Vseh svetnikov se vrši pokušnja novega vina. Zbor sklicujejo kletarji s upravnim odborom. Če kletarji ali upravni odbor ne skliče rednega obč. zbora na Belo nedeljo, mora sklicat nadz. odbor v roku 14 dni občni zbor. Zbor sestavljajo vsi člani.

- 4) »Vaške skupnosti«
- 5) Zbor je sklepčen, če je navzočih dve tretjine članov. Ako pa ni ob določeni uri sklepčen, se vrši pol ure kasneje drug občni zbor, ki sklepa ne glede na število prisotnih članov.
- 6) Zbor sklepa večina glasov.
- 7) O poteku občnega zbora se vodi zapisnik, v katerega se vpiše sprejete sklepe in predloge članov.
- 8) a) Zbor članov sklepa o dnevnem redu, da voli delovno predsedstvo 1 zapisnikarja, 2 overovatelja zapisnika; b) Sprejema in dopolnjuje društvena pravila; c) da raspravlja o poročilu upravnega odbora o delu v preteklem letu.; č) da raspravlja o poročilu nadzornega odbora in daje na podlagi tega poročila prešnemu upravnemu odboru razrešnico; d) da voli upravni in nadz. odbor za dobo 1 leto; e) sklepa o pritožbah izključenih članov; f) sklepa o prenehanju društva; g) da odloča o uporabi društvenega premoženja, če preneha članstvo oziroma društvo.
- 9) Upravni odbor sestoji iz 5 članov, kateri izmed sebe izvolijo 2 kletarja, predsednika, tajnika in blagajnika. Nadzorni odbor sestoji iz 3 članov.
- 10) Upravni odbor upravlja tekoče posle, skrbi za vse posle in da je delo in poslovanje v redu in storjeno po tradiciji starih naših ljudi. Upravni odbor se sestaja na sejah po potrebi, sejo skliče predsednik uprav. odbora.
- 11) Nadzorni odbor kot tak nadzira delo kletarjev in upravnega odbora. Sprejema pritožbe članov, vsaj enkrat na leto pregleda poslovne knjige in poslovanje uprav. odbora in o tem poroča zboru članov.
- 12) Članstvo: član V. S. je hiša (s vsemi člani, ki skupaj živijo) katere posestnik je plačal pristojbino za

članstvo. In ako on umrje in se vdova ponovno omoži, se mora drugi ponovno prikupit v društvo; isto velja, ako se doma moži dekle in pride novi gospodar v hišo mora se prikupit v članstvo. Samo ako sin nasledi očeta kateri je bil član V. S. isti ne plača prikupnine. Ako si kateri v društvenem teritoriju, kot član družine, ki je član V. S. ustanovi nov dom, se mora pol prikupnine plačat za pristop v članstvo.

13) Članstvo preneha: s prostovoljnim istopom, s izključitvijo, ki jo sprejme in odobri zbor društva, in to če ne plača zapitega vina ali članarine, ali se ne pokorava pravilom društva ali Vaške skupnosti.

14) Tudi izgubi pravico za stalno do pogrebnih uslug vsak član hiše ki se odseli od doma, po preteku enega leta in se ne vrne nazaj, to je da ni oskrbovan od doma, da ima oskrbnino tam, kjer prebiva. Če se omoži ven iz teritorija društva.

15) Če pa hodi v šolo, ali v službo, ali se uči obrti in je vezan na dom in tudi oskrbovan od doma, in to še kot samec, pa še zmiraj pripada v članstvo V. S.

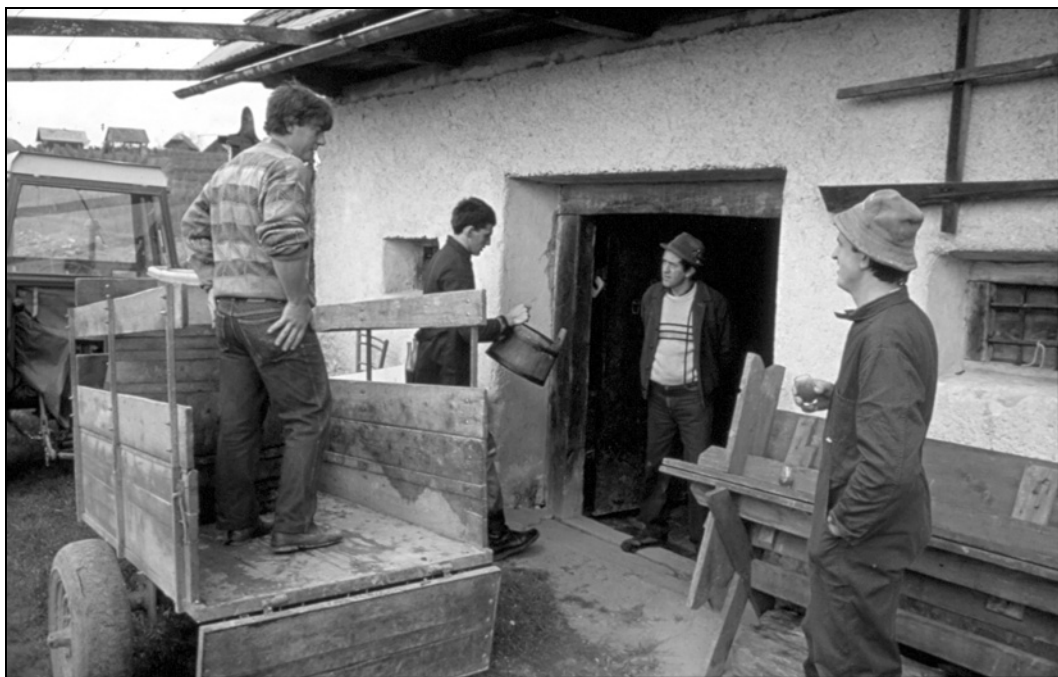
16) Zbor sprejema člane na novo in določa pristojnino zanje.

Drašiči, 25. aprila 1965

Tajnik: Prus Jože

Predsednik: Kostelec Anton

V zadnjih štirih desetletjih je postalo delovanje soseske bolj raznovrstno, razvejano in prepleteno z drugimi oblikami organiziranja vaške skupnosti, zlasti z aktivnostmi gasilcev in kulturnega društva. Vendar se je stara oblika soseske ohranila in še vedno deluje avtonomno. Soseska med svojimi člani

Pobiralci soseskega vinskega dolga pred zidanico v Drašičih (foto: A. Dular, 1991).

že vrsto let zbira za gasilce vino in ga hrani v soseski kleti, s prodajo vina na vaških veselicah pa gasilsko društvo deloma pokrije stroške svojega delovanja. Ta prepletenost soseskega in društvenega delovanja je za vaščane samoumevna, saj so tudi člani teh združenj povečini eni in isti ljudje. Ker je drašiška cerkev podružnica metliške župnije, zbira soseska med svojimi člani tudi prostovoljno vinsko biro za metliškega župnika, ki mu (po običaju) ta vsakoletni vinski prispevek po martinovem pripeljejo kar v župnišče.

Vendar namen soseskega delovanja ni več izključno medsebojna pomoč vaščanov v stiski in nesreči ter združevanje ob skupnem delu. Čas po drugi svetovni vojni je tudi v drašiško vaško skupnost prinesel spremembe in splošni napredek. Možnost zaposlovanja v industriji v bližnji Metliki in v drugih dejavnostih je prinesel družinam in posameznikom samostojnost in finančno neodvisnost. Sodobna komunikacijska in prevozna sredstva ter delovni stroji pa so dotlej močnejše povezana kmečka gospodarstva medsebojno odtujili, saj so postala samostojnejša. Kljub takšnemu družbenemu razvoju je drašiška soseska preživela zlasti zaradi prizadevnega dela nekaterih posameznikov, ki se jim je zdelo vredno ohranjati staro organiziranost soseske skupnosti in jo povezati z izzivi sodobnega časa. Ti posamezniki so v delovanju soseske videli priložnost, da z njeno pomočjo promovirajo svoja prizadevanja in celotno skupnost. To jim v zadnjih letih odlično uspeva. Obnovili so podružnično cerkev in pred desetletjem preuredili stavbo soseske kleti. V njej že nekaj let prikazujejo turističnim skupinam delovanje edine še žive »banke« – izposojevalnice skupnega, soseskega vina v Beli krajini in jim hkrati ponujajo v pokušnjo in nakup vino, ki ga je pridelalo 54 gospodarjev, vinogradnikov in članov soseske. Svoje delovanje oglašujejo prek spletnih strani, turistično ponudbo pa so razširili še z drugimi kulturno zabavnimi prireditvami.

Člani upravnega odbora soseske na vsakoletnem zboru vseh gospodarjev predstavijo poročila o svojem delu v preteklem letu. Njihovo delovanje pregleda in oceni nadzorni odbor soseske, ki o tem poroča na skupnem sestanku, to je na zboru članov soseske. Poročila in dokumenti pa tudi zapisniki skupnih zborov soseske so shranjeni pri tajniku soseske. Dokumenti o soseski kleti (zlasti o stanju vina v njenih sodih in vinskih dolgovihi članov) so shranjeni pri kletarju, ki skrbi za sosesko klet. Dokumenti o podružnični cerkvi, tudi te, ki smo jih predstavili v tem sestavku, pa so shranjeni pri drugem kletarju soseske, ki je odgovoren za podružnično cerkev. Prireditve, ki jih v zadnjih dveh desetletjih pripravlja soseska, občasno spremljajo tudi lokalni radio, televizija in regionalni časopisi. Ni se torej bati, da bi bilo vedenje o delovanju drašiške soseske v zadnjih desetletjih uničeno ali da bi uto- nilo v pozabo.

VIRI IN LITERATURA

USTNI VIR

Jože Stariha (1956), Drašiči, h. št. 46

LITERATURA

Dular, Jože: Soseske zidanice v vzhodni Beli krajini. *Slovenski etnograf*, XVI–XVII (1963–1964), 1964, str. 35–54.

Vilfan, Sergij: *Pravna zgodovina Slovence*. Ljubljana: Slovenska matica. 1961.

Vilfan, Sergij: Soseske in druge podeželske skupnosti. *Gospodarske in družbene zgodovine Slovencev. Zgodovina agrarnih panog – Družbena razmerja in gibanja*. Ljubljana: DZS, 1980, 2. zv., str. 10–58.

Zadnikar, Andrej: Zapuščina p. Ludvika Modesta Golie O. T. *Arhivi*, XXIII, 2000, št. 2, str. 177–179.

Žontar, Josip: Soseski (cerkveni) »hisi« v Beli krajini. *Slovenski etnograf*, X (1957), 1957, str. 77–78.

S U M M A R Y

A few newly discovered written documents from the Drašiči commune in White Carniola

The restoration of the succursal Church of St. Peter in Drašiči led to the discovery of long forgotten documents on financial revenues and expenses of the village succursal church, which used to be run by the Drašiči commune. The documents shed indirect light on the organisation and composition of the commune (village community) of Drašiči. The commune, a specific form of village self-governance, was based on the economic interests pursued by the heads of households in the villages of Drašiči and Krmačina (both belonging to the same succursal church under the Metlika parish), administered the village and church property. It also owned the communal cellar, which was used to store the wine of its members, and was in charge of maintaining the village succursal church and chapels. The newly discovered documents reveal that the administration and maintenance of the church property was the responsibility of trusted individuals and a council elected by communal assemblies. After World War I the council was also entrusted with the purchase of new bells for the

village church. Elected representatives of the commune oversaw financial revenues and expenses of the church. They issued receipts and kept records of contributions to the church made by the members of the commune; they paid invoices for artisanal services (repairs and restorations made to the church furnishings and building), merchandise (candles, oil, cleansers, ropes, etc.) and services of the parish clerk and parish priest.

In the days when the discovered documents were created, the organisational form of the Drašiči commune (or village community, as it would be called today) was in line with communal rules, which were, probably due to the need to provide for a more solid and formalised organisation of the commune, laid down as late as the mid-1960s. This

was achieved by skilfully combining the old unwritten rules of communal life with contemporary forms of organised practices of the village community.

The presented documents, old literary sources and contemporary ways of life in the Drašiči commune elucidate the interrelated administration of the communal and church property, as well as the convergence between the old forms of communal self-governance and communal rules on association between the inhabitants of Drašiči and Krmačina. The aforementioned interrelatedness and convergence arose from the need of the local inhabitants to solve their basic existential problems as well as issues of cohabitation in a village community in a joint and consensual effort.